

Agnieszka Choromańska^{*}, Monika Porwisz^{}**

Tryb postępowania w sprawach o przestępstwa z Ustawy o bezpieczeństwie impres masowych

Problematyka przestępczości na imprezach masowych (w szczególności przestępczości stadionowej) nie schodzi z łamów zarówno prasy codziennej, jak i fachowej. Zazwyczaj jednakże prezentowane informacje stawiają sobie za cel dostarczanie odpowiedniej wiedzy, by w mniejszym lub większym stopniu zapobiegać tego typu zjawisku. Oczywiście tak nakreślone treści są nader istotne, wszak truizmem jest to, że zapobieganie wszelkim zjawiskom kryminogennym stanowi podstawę zwalczania przestępczości. Niemniej jednak autorki niniejszego opracowania chcą pójść o krok dalej i przeanalizować procedury postępowania w przypadku zaistnienia przestępstwa na imprezie masowej, jako że w myśl art. 64 Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych¹ postępowanie w sprawach o przestępstwa określone w art. 59–61 tej ustawy prowadzi się na podstawie przepisów o postępowaniu przyspieszonym, o którym mowa w rozdziale 54a Ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego². Warto podkreślić, że nowelizacja Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, która weszła w życie 13 stycznia 2012 r., zmieniła brzmienie art. 64 tejże ustawy, wyłączając z katalogu przestępstw rozpatrywanych w trybie przyspieszonym art. 58 (organizowanie imprezy masowej bez zezwolenia).

Zamysł ustawodawcy niezwłocznego egzekwowania odpowiedzialności sprawców dopuszczających się przestępstw podczas imprez sportowych jest ze wszech miar słuszny. Praktyka pokazuje jednak, że zastosowanie trybu przyspieszonego w tego typu sprawach nie zawsze jest możliwe.

^{*} Nadkomisarz, Instytut Prawa i Administracji, Wydział Administracji w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie.

^{**} Komisarz, Instytut Prawa i Administracji, Wydział Administracji w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie.

¹ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2009 r., nr 62, poz. 504) weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2009 r. i zastąpiła Ustawę z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2005 r., nr 108, poz. 909 z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997 r., nr 89, poz. 555).

Zakres przedmiotowy

Ustawa z 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych w zakresie regulacji prawno-karnych wprowadza szereg zmian, a mianowicie część czynów określanych do niedawna wykroczeniami penalizuje jako przestępstwa³. Regulacjom tym przyświeca idea surowszego i skuteczniejszego karania za czyny popełnione w związku z imprezą masową. Nim jednak przyjrzymy się bliżej poszczególnym przepisom karnym, doprecyzowania wymaga pojęcie imprezy masowej. W myśl art. 3 pkt 1 tejsze ustawy przez imprezę masową rozumiemy masową imprezę artystyczno-rozrywkową oraz masową imprezę sportową, w tym mecz piłki nożnej, z wyjątkiem imprez:

- 1) organizowanych w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach;
- 2) organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami;
- 3) organizowanych w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży;
- 4) sportowych organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych;
- 5) sportu powszechnego o charakterze reakcji ruchowej, ogólnodostępnym, nieodpłatnym, organizowanym na terenie otwartym;
- 6) zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników.

Impreza artystyczno-rozrywkowa w myśl art. 3 pkt 2 Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych to impreza o charakterze artystycznym lub rozrywkowym, lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiających uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 m, odbywająca się na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na której liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej 1000. Pojęcie imprezy artystyczno-rozrywkowej obejmuje także imprezy w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 500 osób. Z kolei masową imprezą sportową jest każda impreza masowa mająca na celu współzawodnictwo sportowe lub popularyzowanie kultury fizycznej, zorganizowana na stadionie lub innym obiekcie niebędącym budynkiem, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej

³ W poprzednio obowiązującej ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych stypizowane były jedynie wykroczenia. Dotyczyły one wnoszenia oraz posiadania broni i innych przedmiotów lub materiałów wybuchowych, wyrobów pirotechnicznych lub materiałów pożarowo niebezpiecznych oraz napojów alkoholowych, a także organizowania imprezy bez zezwolenia, niewykonania polecenia porządkowego, przebywania w miejscach nieprzeznaczonych dla publiczności, rzucania przedmiotem w trakcie imprezy masowej, przekazywania informacji nieprawdziwej, odpowiedzialności spikera i odpowiedzialności organizatora imprezy, upoważnionego delegata lub obserwatora właściwego związku. Warto zauważyć, że obecnie obowiązująca Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych przewiduje cztery wykroczenia, a mianowicie niewykonanie polecenia porządkowego (art. 54 ustawy), niewykonanie polecenia wydanego przez Policję lub Żandarmerię Wojskową (art. 55 ustawy), wnoszenie lub posiadanie napojów alkoholowych (art. 56 ustawy) oraz przekazywanie informacji nieprawdziwej (art. 57 ustawy).

wynosi nie mniej niż 1000, a przypadku hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej – nie mniej niż 300, natomiast w terenie – nie mniej niż 1000 (art. 3 pkt 3 Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych). Wreszcie przez mecz piłki nożnej – zgodnie z art. 3 pkt 4 Ustawy o bezpieczeństwie imprez sportowych – rozumiemy masową imprezę sportową mającą na celu współzawodnictwo w dyscyplinie piłki nożnej, organizowane na stadionie lub w innym obiekcie sportowym, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000.

Komentarza wymaga ponadto sformułowanie „liczba udostępnionych miejsc przez organizatora”. Zwrot ten, użyty przez ustawodawcę, powoduje, że kryterium masowości należy odnieść nie do liczby osób uczestniczących faktycznie, a do liczby udostępnionych przez organizatora miejsc (siedzeń, siedzisk, krzeseł itp.)⁴.

Poruszone powyżej kwestie stanowią punkt wyjścia do analizy poszczególnych przepisów karnych zawartych w rozdziale dziewiątym ustawy: Przepisy karne. W art. 59–61 ustawy zostały bowiem dookreślone zachowania stanowiące przestępstwa (występki), a mianowicie, wnoszenie lub posiadanie broni (art. 59 ustawy), wdarcie się na teren imprezy masowej, rzucanie przedmiotem, naruszenie nietykalności cieleśnej (art. 60 ustawy) oraz odpowiedzialność spikera (art. 61 ustawy).

Z racji tematyki niniejszego opracowania istotne są przepisy art. 59–60 ustawy. Określają one bowiem odpowiedzialność karną uczestników imprezy masowej (są to przestępstwa powszechne, które mogą zostać popełnione przez każdego).

Strona przedmiotowa przestępstwa wskazanego w art. 59 ustawy polega na wniesieniu lub posiadaniu w trakcie imprezy masowej broni⁵, wyrobów pirotechnicznych⁶, materiałów pożarowo niebezpiecznych⁷ lub innych niebezpiecznych przedmiotów lub materiałów wybuchowych. Występek ten może zostać popełniony wyłącznie umyślnie (w obu postaciach zamiaru).

W literaturze przedmiotu słusznie wskazuje się, że w przypadku pojęcia „posiadania” należy odwoływać się do rozumienia tego znamienia, jakie zostało wypracowane na gruncie art. 263 § 2 k.k.⁸ W praktyce kwalifikowanie zachowań jako nielegalne posiadanie broni podczas imprezy masowej będzie dotyczyć przypadków, gdy podczas imprezy sprawca uzyska broń od innej osoby lub ją znajdzie. Zważywszy na fakt, że ustawodawca w art. 59 ust. 1 ustawy, opisując stronę przedmiotową, posługuje się spójnikiem „lub” (konstrukcja alternatywy) w sytuacji, gdy sprawca sam wnosi broń, a następnie posiada ją podczas imprezy masowej, skutkuje zaistnieniem jednego czynu (tzw. niewłaściwy zbieg przestępstw). Samo zaś wniesienie broni, jako

⁴ C. Kąkol, *Przestępstwa z nowej ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 3, s. 97.

⁵ Ustawodawca posługuje się pojęciem broni w rozumieniu Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. z 2012 r., 576 t.j.). Dziwi to, że ustawodawca pomija milczeniem kwestię amunicji, tym samym art. 59 ustawy penalizuje wyłącznie wnoszenie lub posiadanie broni, nie ma zaś zastosowania do wnoszenia i posiadania na imprezie masowej amunicji ani też części istotnych amunicji.

⁶ Zob. art. 3 ust. 2 pkt 1 lit. b Ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią.

⁷ Zob. § 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. z 2010 r., nr 109, poz. 719).

⁸ Zob.: C. Kąkol, *op. cit.*, s. 94–120; A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2005, s. 545 i n.; D. Wysocki, *Pojęcie „posiadania” w prawie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 2, s. 7 i n.

zachowanie sprawcze, dotyczy wyłącznie wypadków, gdy sprawca po wniesieniu broni na imprezę gubi ją, wyrzuca bądź też przekazuje innej osobie⁹.

Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych w art. 60 reguluje odpowiedzialność karną uczestnika imprezy masowej, który w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej, wdziera się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza (art. 60 ust. 1 ustawy). Ustawa reguluje ponadto odpowiedzialność osoby, która w czasie trwania imprezy masowej wdziera się na teren obiektu lub na teren, gdzie prowadzona jest impreza masowa albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza (art. 60 ust. 1a ustawy). Odpowiedzialności z omawianej ustawy podlegać może także osoba, która rzuca niebezpiecznymi przedmiotami (mogącymi stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie lub w obiekcie lub w inny niebezpieczny sposób zakłóca przebieg tej imprezy (art. 60 ust. 2 ustawy) bądź też narusza nietykalność cielesną członka służby porządkowej lub informacyjnej¹⁰ (art. 60 ust. 3 ustawy). Istotne jest, że zachowania te, by mogły być kwalifikowane z art. 60 ustawy muszą mieć miejsce w trakcie trwania imprezy sportowej¹¹ oraz dotyczyć terenu, na którym rozgrywane są zawody sportowe. Przykładowo bowiem przedostanie się do innego sektora publiczności albo samo przebywanie w miejscu do tego nieprzeznaczonym, przebywanie w sektorze innym niż wskazany na bilecie wstępu lub innym dokumencie uprawniającym do przebywania na imprezie masowej i nieopuszczenie tego sektora mimo wezwania osoby uprawnionej rozpatrywane może być wyłącznie jako wykroczenie z art. 54 ust. 2 ustawy.

Ustawodawca przewiduje surowszą odpowiedzialność w przypadku tzw. anonimizacji sprawcy, kiedy to sprawca przestępstw opisanych w art. 60 ust. 1–3 ustawy używa elementu odzieży lub przedmiotu do zakrycia twarzy, celem uniemożliwienia lub utrudnienia rozpoznania jego osoby (art. 60 ust. 4 ustawy).

Odrębnym przestępstwem uregulowanym w art. 61 ustawy jest odpowiedzialność osoby, który swoim zachowaniem prowokuje kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie masowej imprezy sportowej. Słusznie, wśród tego typu zachowania, Bolesław Kurzępa i Wojciech Kotowski¹² rozumieją wszelkiego rodzaju wypowiedzi osoby także przez urządzenia nagłaśniające, które mogą doprowadzić co najmniej do zakłócenia spokoju.

Jak wspomniano wyżej, postępowanie w sprawach o przestępstwa spenalizowane w Ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych (art. 59–61 ustawy) prowadzone jest na podstawie przepisów o postępowaniu przyspieszonym, o którym mowa w rozdziale 54a k.p.k. Podkreślić należy, że tryb ten jest w tym przypadku trybem fakultatywnym, ustawodawca bowiem rozstrzygnął, że prowadzenie postępowania przyspieszonego jest możliwe, o ile zachodzą przesłanki do rozpoznania sprawy w tym

⁹ Zob. więcej: C. Kąkol, *op. cit.*, s. 104 i n.; W. Kotowski, B. Kurzępa, *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz do ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*, Warszawa 2009, s. 165 i n.

¹⁰ Zob. art. 3 pkt 12 i 13 Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, wyjaśniający pojęcia: służba porządkowa i służba informacyjna oraz art. 26 i 27 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. z 2005 r., nr 145, poz. 1221 j.t.).

¹¹ W art. 3 pkt 6 ustawy ustawodawca zawarł precyzyjną definicję czasu trwania imprezy, wskazując, że jest to okres od chwili udostępnienia obiektu lub terenu uczestnikom imprezy masowej do chwili opuszczenia przez nich tego obiektu lub terenu.

¹² W. Kotowski, B. Kurzępa, *op. cit.*, s. 168.

postępowaniu. Uprzednio obowiązujący stan prawny przewidywał w przypadku tych przestępstw obligatoryjne prowadzenie postępowania przyspieszonego. Rozwiązanie takie poddawane było słusznej krytyce. Niezrozumiałe wydawało się bowiem obligatoryjne rozpoznawanie w trybie przyspieszonym spraw, w których z uwagi na zakres podmiotowo-przedmiotowy danej sprawy należało wykonać szereg czynności procesowych (jak zgromadzenie niezbędnej dokumentacji czy uzyskanie opinii biegłego), które niewątpliwie wymagały czasu, znacznie przekraczającego ustawowy termin 48 godzin (art. 517b § 1 k.p.k.).

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, zmianę omawianej ustawy we wskazanym wyżej zakresie należy ocenić pozytywnie.

Postępowanie przyspieszone

Uchwalona przez Sejm w dniu 16 listopada 2006 r. ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹³ przywróciła w polskiej procedurze karnej postępowanie przyspieszone (art. 517a–517j k.p.k.), a w materialnym prawie karnym – instytucję występku o charakterze chuligańskim jako okoliczności wpływającej na wymiar kary (art. 57a § 1 k.k.). Nowelizacja ta nadała postępowaniu przyspieszonymu charakter trybu szczególnego pierwszego stopnia, w przypadku bowiem braku autonomicznych uregulowań dla tego trybu w rozdziale 54a odsyłała do przepisów o postępowaniu zwyczajnym. Krytyczna ocena ówczesnych przepisów i zła praktyka¹⁴ spowodowały podjęcie prac legislacyjnych, wskutek czego ustawą z dnia 5 listopada 2009 roku¹⁵ znowelizowano przepisy rozdziału 54a Kodeksu postępowania karnego.

W wyniku dokonanej zmiany art. 517a k.p.k. w postępowaniu przyspieszonym stosuje się obecnie przepisy o postępowaniu uproszczonym. Tym samym obecny model postępowania przyspieszonego jest trybem szczególnym drugiego stopnia (poprzednio – stopnia pierwszego), co oznacza, że poza odrębnościami zawartymi w rozdziale regulującym tryb przyspieszony, stosuje się normy trybu szczególnego I stopnia, a zatem przepisy o postępowaniu uproszczonym, a dopiero w kwestiach tam nieuregulowanych przepisy trybu zwyczajnego.

Konsekwencją stosowania w postępowaniu przyspieszonym przepisów o postępowaniu uproszczonym jest chociażby odpowiednie stosowanie regulacji dotyczących składu sądu rozpoznającego sprawę (art. 476 k.p.k.) czy udziału w rozprawie oskarżyciela publicznego (art. 477 i 488 k.p.k.).

¹³ Dz.U. z 2006 r., nr 226, poz. 1648.

¹⁴ Zob. np.: K. Eichstaedt, *Postępowanie przyspieszone*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 6, s. 73–89; J. Fik-Klaczyńska, *Sądy 24-godzinne – próba krytyki wybranych zagadnień*, [w:] *Ius est ars boni et aequi*, red. M. Żoła i J. Kapelańska-Pręgowska, Toruń 2006, s. 173–184; P. Hofmański, *Po co nam postępowanie przyspieszone*, [w:] *Nauki penalne wobec współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin prof. Andrzeja Gaberle*, red. K. Krajewski, Kraków 2007, s. 197–204; C. Kąkol, *Postępowanie przyspieszone po nowelizacji KPK*, „Edukacja Prawnicza” 2010, nr 2, s. 3 i n.; A. Kołodziejczyk, *Postępowanie przyspieszone (uwagi krytyczne)*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 7–8, s. 108–119; S. Momot, A. Ważny, *Postępowanie przyspieszone w praktyce*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 11–12, s. 110–126.

¹⁵ Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie Ustawy – Kodeks karny, Ustawy – Kodeks postępowania karnego, Ustawy – Kodeks karny wykonawczy, Ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009 r., nr 206, poz. 1589), weszła w życie z dniem 8 czerwca 2010 r.

Przesłanki postępowania przyspieszonego

Ustawodawca, wprowadzając do przepisów Kodeksu postępowania karnego tryb przyspieszony, jednoznacznie wskazał na wymóg dochowania dodatnich przesłanek procesowych warunkujących ten tryb szczególnie. Zostały one dookreślone w art. 517b § 1 k.p.k. i przedstawiają się następująco:

- 1) popełnienie przestępstwa podlegającego rozpoznaniu w trybie uproszczonym,
- 2) ujęcie sprawcy na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem,
- 3) zatrzymanie oraz w ciągu 48 godzin doprowadzenie przez Policję i przekazanie sprawcy do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym¹⁶.

Zakres przedmiotowy postępowania przyspieszonego określony jest przepisem art. 469 k.p.k., odwołuje się on bowiem do zakresu spraw podlegających rozpoznaniu w trybie uproszczonym, a więc dla których przewidziano postępowanie przygotowawcze w formie dochodzenia. Według regulacji Kodeksu postępowania karnego dochodzenie prowadzi się w sprawach o przestępstwa należące do właściwości sądu rejonowego określone w art. 325b § 1 k.p.k., zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, przy czym w wypadku przestępstw przeciwko mieniu tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu przestępstwa lub szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 100 000 złotych. Przywołane kryterium pozwala także na prowadzenie dochodzenia w sprawach z art. 279 § 1, art. 286 § 1 i 2 oraz art. 289 § 2 k.k., pomimo że zagrożenie ustawowe tych czynów przekracza 5 lat pozbawienia wolności (art. 325b § 1 pkt 3). W sposób wyjątkowy potraktowane zostały także przestępstwa stypizowane w art. 159 i 262 § 2 k.k., w stosunku do których ustawodawca także przewidział prowadzenie postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia. Z kolei w § 2 art. 325b k.p.k. wskazane zostały odstępstwa od swoistej reguły, a mianowicie enumeratywnie wyliczono przestępstwa określone w kodeksie karnym, w sprawach, o które nie prowadzi się dochodzenia, m.in. art. 155, 156 § 2, art. 157a § 1, 164 § 2 k.k., co wyłącza w konsekwencji również tryb przyspieszony. Podstawa do rezygnacji z dochodzeniowej formy postępowania wynika także z okoliczności określonych w art. 79 § 1 k.p.k. (przypadki obrony obligatoryjnej, kiedy mamy do czynienia ze sprawcą nieletnim, głuchym, niemym lub niewidomym albo zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności). Dochodzenia nie prowadzi się również w sprawach określonych w art. 309 pkt 2 i 3 k.p.k. (z uwagi na podmiot przestępstwa – sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, ABW, AW, SKW, SWW, CBA, SG, ŻW itp.). Na szczególną uwagę zasługują okoliczności wskazane w art. 325c pkt 1 k.p.k. Zapis ustawowy wskazuje, że dochodzenia nie prowadzi się w stosunku do oskarżonego pozbawionego wolności w tej lub innej sprawie. Przy czym nie dotyczy to sytuacji zastosowania zatrzymania lub ujęcia sprawcy na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem tymczasowego aresztowania. Tytułem uzupełnienia warto także zaznaczyć,

¹⁶ Termin 48 godzin, w ciągu których zatrzymany winien być oddany do dyspozycji sądu, powinien być liczony od momentu zatrzymania osoby przez organ, co znaczy, że w przypadku gdy miało miejsce ujęcie obywatelskie – od momentu przekazania ujętego sprawcy do dyspozycji policji lub innego uprawnionego do stosowania tego środka przymusu. Zob. także: M. Nawacki, P. Starzyński, *Dopuszczalność zatrzymania w postępowaniu przyspieszonym*, „Policja” 2008, nr 3, s. 37 i n.

że oprócz przestępstw ściganych z urzędu, a podlegających ściganiu w postępowaniu przyspieszonym, należy wymienić przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, przy czym muszą mieć one charakter chuligański¹⁷. Definicja legalna występku o charakterze chuligańskim została zawarta w art. 115 § 21 k.k. Zatem jest to występki polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego.

Warunkiem *sine qua non* trybu przyspieszonego jest także ujęcie sprawcy na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem, dokonanie zatrzymania, doprowadzenie w ciągu 48 godzin i przekazanie sprawcy do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym. Ujęcie sprawcy na gorącym uczynku oznacza schwytywanie go przez obywatela lub policjanta w trakcie realizacji bądź usiłowania popełnienia przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po jego przestępczym zachowaniu.

Istotną regulację zawiera art. 517b § 3 k.p.k. Ustawodawca wskazuje nieco odmienny tryb postępowania wobec sprawcy przestępstwa. W razie bowiem ujęcia sprawcy w warunkach określonych w art. 517b § 1 k.p.k., dopuszcza możliwość odstąpienia od zatrzymania i przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy lub jego zwolnienie. Jednakże policjant, rezygnując z przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu po jego ujęciu, zatrzymaniu jest zobligowany zobowiązać go do stawienia w sądzie w wyznaczonym miejscu i czasie, w okresie nieprzekraczającym 72 godzin od chwili zatrzymania lub oddania sprawcy w ręce Policji, ze skutkiem wezwania. W sytuacji gdy organ procesowy dokona wyboru takiej formy realizacji trybu przyspieszonego, wniosek o rozpoznanie sprawy przekazuje sądowi wraz z materiałem dowodowym w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji. Gdy termin 48-godzinny upływa w dniu wolnym od pracy, wniosek należy przekazać – w najbliższym dniu roboczym, tak by sąd mógł przystąpić do rozpoznania sprawy przed upływem 72 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji.

Ustawodawca ten niejako „odroczone” tryb przyspieszony obwarował dodatkowym warunkiem. Otóż odstąpienie od doprowadzenia w ciągu 48 godzin do sądu sprawcy występku o charakterze chuligańskim może być stosowane wyjątkowo, a więc w sytuacji gdy z okoliczności m.in. sprawy wynika, że sprawca stawi się w sądzie w wyznaczonym przez organ procesowy miejscu i czasie oraz nie będzie utrudniał postępowania w inny sposób.

¹⁷ Zbędna jest wówczas interwencja prokuratora na zasadzie art. 60 § 1 k.p.k. Gdyby jednak nastąpiło przekazanie takiej sprawy z trybu przyspieszonego do trybu uproszczonego (np. w sytuacji, gdy nie można byłoby jej rozpoznać w terminie 14 dni), to wówczas, jeżeli prokurator nie objąłby sprawy ściganej z oskarżenia prywatnego ściganiem z urzędu w trybie art. 60 k.p.k., postępowanie należałoby umorzyć z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. W przypadku natomiast spraw ściganych na wniosek do rozpoznania takiej sprawy w postępowaniu przyspieszonym niezbędne byłoby złożenie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie. Mając na względzie przyjętą w k.p.k. zasadę, że wniosek pokrzywdzonego warunkuje wszczęcie postępowania karnego, a tym samym prowadzenie go w określonym trybie, należy uznać, że brak wniosku o ściganie wyłączyłby prowadzenie postępowania w trybie przyspieszonym (zachodziłaby ujemna przesłanka określona w art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k.).

Do rozdziału 54a regulującego postępowanie przyspieszone wprowadzono także nowelizacją z 31 sierpnia 2011 r.¹⁸ inną możliwość odstąpienia od przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy ujętego w warunkach określonych w art. 517b § 1 k.p.k. Odstąpienie od doprowadzenia sprawcy bezpośrednio przed oblicze sądu jest możliwe, jeżeli zostanie zapewnione uczestniczenie przez sprawcę we wszystkich czynnościach sądowych, w których ma on prawo uczestniczyć, w szczególności złożenie przez niego wyjaśnień, przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W takim wypadku złożenie wniosku o rozpoznanie sprawy jest równoznaczne z przekazaniem sprawcy do dyspozycji sądu (art. 517b § 2a k.p.k.). W przypadku opisanym powyżej we wszystkich czynnościach sądowych przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, bierze udział w miejscu przebywania sprawcy referendarz sądowy lub asystent sędziego zatrudniony w sądzie, w którego okręgu przebywa sprawca. Jeżeli w sprawie został ustanowiony obrońca bądź istnieje potrzeba udziału w czynnościach tłumacza, podmioty te uczestniczą w czynnościach sądowych z użyciem urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość i w miejscu przebywania sprawcy. Zatrzymanemu oskarżonemu należy umożliwić, w miejscu jego przebywania, kontakt z obrońcą bez obecności osób trzecich.

W warunkach prowadzenia rozprawy odmiejscowionej podejrzanego należy poczytać ponadto o treści art. 517b § 2a i 2c, art. 517e § 1a i art. 517ea k.p.k. Wskazany w powyższych przepisach zakres informacyjny dotyczy sposobu prowadzenia rozprawy, rodzaju wykonywanych czynności (art. 517b § 2a k.p.k.), udziału ustanowionego obrońcy w czasie tej rozprawy (517b § 2c k.p.k.). Istotne uregulowanie w przedmiocie prowadzenia rozprawy odmiejscowionej zawiera art. 517e § 1a k.p.k., stanowiący, że prezes sądu lub sąd, w sposób wskazany w art. 137 k.p.k. (w sytuacji niecierpiącej zwłoki telefonicznie albo w inny sposób stosownie do okoliczności), zawiadamia oskarżonego oraz jego obrońcę, jeżeli został ustanowiony, o doręczeniu wniosku o rozpoznanie sprawy i oznacza czas na przygotowanie się do obrony. Oskarżonemu oraz jego obrońcy doręcza się za pokwitowaniem przez funkcjonariusza Policji odpisy wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępnia się kopie dokumentów, o których mowa w art. 517d § 1a k.p.k. Powyższy przepis stanowi, iż w przypadku prowadzenia rozprawy na odległość sporządza się:

- a) odpisy wniosku o rozpoznanie sprawy dla sprawcy oraz dla jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony,
- b) uwierzytelnione kopie wszystkich dokumentów materiału dowodowego przekazywanych do sądu i pozostawia w miejscu przebywania sprawcy.

Po zakończeniu wszystkich czynności sądowych przeprowadzanych w trybie art. 517b § 2a k.p.k. kopie te włącza się do akt sprawy.

Możliwość zastosowaniu techniki wideokonferencji w trybie przyspieszonym w ramach tzw. rozprawy odmiejscowionej jest rozwiązaniem służącym sprawniejszej realizacji czynności procesowych. Rozprawa jest prowadzona poza budynkiem sądu, przykładowo w pomieszczeniach prokuratury czy policji, przy użyciu środków technicznych, za pomocą których możliwe jest przeprowadzanie czynności na odległość.

¹⁸ Ustawa z dnia 31.08.2011 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 217, poz. 1280).

Opisane powyżej tryby postępowania przyspieszonego, przewidujące możliwość odstąpienia od przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy są rozwiązaniem niezwykle korzystnym w kontekście przestępstw popełnianych przez kilkunastu lub nawet kilkudziesięciu uczestników imprezy masowej. Nawet przy ogromnej koncentracji sił i środków szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości, niejednokrotnie nie jest możliwe natychmiastowe osądzenie sprawców. Zatem wskazane przez ustawodawcę alternatywne sposoby przeprowadzenia trybu przyspieszonego wobec niektórych uczestników imprez masowych popełniających przestępstwa są zasadne.

Dodać należy, że podstawy zwolnienia zatrzymanego wskazane są w art. 248 § 1 k.p.k. Zatrzymanego należy zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także, jeżeli w ciągu 48 godzin nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu. Polecenie zwolnienia może też nadal wydać prokurator, np. gdy nie zatwierdza wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym (art. 517d § 2 k.p.k.), lub sąd, gdy np. jeszcze przed rozprawą zmienia tryb na uproszczony czy przekazuje sprawę prokuratorowi do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych (art. 517g § 1 k.p.k.).

Obok przesłanek warunkujących prowadzenie postępowania przyspieszonego można wskazać także okoliczności wyłączające możliwość rozpoznania sprawy w omawianym trybie. Do negatywnych przesłanek należy zaliczyć następujące okoliczności:

- 1) brak możliwości niezwłocznego rozpoznania sprawy (przykładowo wówczas, gdy świadkowie nie będą mogli z przyczyn niezależnych uczestniczyć w rozprawie w oznaczonym terminie, w szczególności przed upływem 48 godzin od chwili zatrzymania sprawcy);
- 2) gdy wymagane jest prowadzenie śledztwa z uwagi na osobę sprawcy bądź charakter i rodzaj naruszonych norm prawnych (zatem gdy podejrzany jest nieletni, głuchy, niemy, niewidomy bądź istnieje wątpliwość co do jego poczytalności; do szczególnych przypadków można zaliczyć również sytuacje, gdy nieletni popełnia czyn karalny wspólnie z dorosłym, co na imprezach masowych zdarza się często. Przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich¹⁹, obligują po spełnieniu przewidzianych prawem warunków, jak chociażby dobro nieletniego do wszczęcia śledztwa przez prokuratora – art. 16 § 2 cytowanej wyżej ustawy);
- 3) w sytuacji gdy występek pozostaje w zbiegu z przestępstwem lub wykroczeniem skarbowym, bądź czyn narusza kilka przepisów ustawy karnej i choćby jeden z nich wymaga prowadzenia postępowania w formie śledztwa;
- 4) przewidywana możliwość wymierzenia przez sąd kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności (nie może być zatem w sprawie rozpoznawanej w trybie przyspieszonym wymierzona kara powyżej 2 lat pozbawienia wolności, zarówno za jeden z czynów objętych wyrokiem skazującym w tej sprawie, jak też łączna kara powyżej 2 lat pozbawienia wolności orzeczona na podstawie kar wymierzonych tym wyrokiem za zbiegające się przestępstwa; ustawodawca nie przewidział natomiast żadnego ograniczenia co do wysokości innych kar czy też środków karnych, które można także orzec);

¹⁹ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. nr 11, poz. 109 z późn. zm.).

- 5) zawichość sprawy bądź konieczność uzyskania dowodu z opinii biegłego (czego wykluczyć nie można szczególnie w sprawach o przestępstwa z art. 59 Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych);
- 6) przerwa w rozprawie trwająca dłużej niż 14 dni, co w rezultacie sprowadza się do wyeliminowania z trybu przyspieszonego spraw skomplikowanych;
- 7) pokrzywdzony i podejrzany wystąpią z inicjatywą skierowania sprawy do mediacji;
- 8) na polecenie prokuratora z uwagi na charakter i rodzaj naruszonych norm prawnych czy konieczność uzupełnienia materiału dowodowego.

Zakres dochodzenia

Istota postępowania przyspieszonego tkwi w pominięciu lub uproszczeniu niektórych czynności procesowych.

Tryb szczególnie postępowania i prawna możliwość rezygnacji z czynności procesowych sprawia, że z celów postępowania przygotowawczego (art. 297 § 1 k.p.k.) w pełni wystarczy zrealizować jeden, a mianowicie wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy (art. 297 § 1 pkt 2 k.p.k.).

Policja w sprawach kwalifikujących się do rozpoznania w postępowaniu przyspieszonym może ograniczyć się do dokonania w ramach prowadzonego dochodzenia do zabezpieczenia dowodów w niezbędnym zakresie. Dopuszczalne jest zatem przeprowadzenie oględzin miejsca, osoby lub rzeczy, ustalenie i udokumentowanie wartości skradzionego mienia lub wysokości szkody wyrządzonej przestępstwem, uzyskanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego o uprzedniej ewentualnej karalności podejrzanego czy sprawdzanie osoby w zbiorach danych, w tym KCIK (Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych). Ponadto można także dokonać tymczasowego zajęcia mienia ruchomego, zatrzymanie rzeczy, przeszukanie. Prawnie zasadne jest również dokonywanie czynności rejestracyjnych (np. podejrzanego, postępowania, przestępstwa, ewentualnie przedmiotów utraconych, jeżeli nie zostały odzyskane). Stosowanie trybu przyspieszonego nie zwalnia organu procesowego od przestrzegania praw pokrzywdzonego i rzetelnego udokumentowania faktu popełnionego przestępstwa. Choć ciekawostką jest to, że wśród czynności niezbędnych ustawodawca nie wymienia przesłuchania w charakterze świadka osoby pokrzywdzonej przestępstwem. Tym samym nie ma konieczności w ramach trybu przyspieszonego przesłuchania pokrzywdzonego, musi być on jednakże ustalony. Ponadto Policja ma obowiązek doręczyć pokrzywdzonemu pouczenie o uprawnieniach wynikających z art. 46 k.k. (wniosek o naprawienie szkody) i art. 387 § 2 k.p.k. (prawo sprzeciwu wobec wniosku o dobrowolne poddanie się karze) oraz o treści art. 49a i 474a k.p.k., a także o prawie złożenia oświadczenia o działaniu w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego²⁰. Niemniej jednak ustawodawca zrezygnował z możliwości korzystania przez pokrzywdzonego z pełni przysługujących mu uprawnień,

²⁰ Pokrzywdzony jako oskarżyciel posiłkowy ma prawo składać wnioski dowodowe, być obecnym na całej rozprawie, zadawać pytania przesłuchiwanym osobom (art. 53–54 k.p.k.), składać zażalenia oraz złożyć apelację od wyroku (art. 444 k.p.k.).

wyłączając z katalogu uprawnień pokrzywdzonego możliwość wniesienia w trybie przyspieszonym powództwa cywilnego.

Ponadto w myśl art. 517ea k.p.k. w przypadku prowadzenia rozprawy odmiejszczonej podczas czynności sądowych, w których oskarżony uczestniczy przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, uczestnicy postępowania mogą składać wnioski oraz inne oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. O treści wszystkich pism procesowych, które wpłynęły do akt sprawy od chwili przekazania do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy, sąd jest obowiązany poinformować przy najbliższej czynności procesowej oskarżonego oraz jego obrońcę. Na żądanie oskarżonego lub obrońcy sąd ma obowiązek odczytać treść tych pism.

Również pisma procesowe oskarżonego i jego obrońcy, których nie można było przekazać do sądu, mogą być przez nich odczytane na rozprawie. Z chwilą ich odczytania wywołują one skutek procesowy i są traktowane jako czynności dokonane w formie ustnej.

W trybie przyspieszonym można nie wydawać postanowienia o wszczęciu dochodzenia, postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz można nie wykonywać czynności zaznajomienia podejrzanego z materiałami dochodzenia.

Przystępując do realizacji czynności procesowych z udziałem podejrzanego, konieczne jest poinformowanie go przed przesłuchaniem o przysługujących mu uprawnieniach i ciążących na nim obowiązkach. Podejrzanego należy pouczyć o następujących uprawnieniach:

- 1) do składania wyjaśnień;
- 2) do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania;
- 3) do korzystania z pomocy obrońcy;
- 4) do złożenia w toku dochodzenia wniosku, o którym mowa w art. 387 § 1 k.p.k. (dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej), a także o możliwości złożenia przez prokuratora wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k. (wniosek o skazanie bez rozprawy);

Podejrzanego poucza się również o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74 k.p.k., art. 75 k.p.k., art. 138 k.p.k. i art. 139 k.p.k. i 517e § 2 i art. 517ea k.p.k.

Otrzymanie pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach osoba przesłuchiwana potwierdza podpisem (art. 517c § 2 k.p.k.). Słusznie zauważa T. Grzegorzczak, że owe pouczenie powinno być wręczone tuż po ustnym przedstawieniu zarzutów, a jeszcze przed rozpoczęciem samego przesłuchania jako odbieranie oświadczenia woli odnośnie do składania wyjaśnień oraz wiedzy, czyli oświadczenia dowodowego w formie tych wyjaśnień²¹.

Podejrzanemu uprzednio zatrzymanemu przez Policję przysługują również wszystkie uprawnienia związane z tym krótkotrwałym pozbawieniem wolności.

Również jako oskarżony ma prawo do przygotowania się do obrony i prawo do kontaktu z obrońcą bez obecności osób trzecich (art. 517e § 1 k.p.k.).

²¹ T. Grzegorzczak, *Wniosek o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu przyspieszonym jako surogat aktu oskarżenia*, [w:] *Skarżony model procesu karnego. Księga ofiarowana prof. Stanisławowi Stachowiakowi*, red. A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiwicz, P. Wiliński, Poznań 2008, s. 97 i n.

Jak wskazano wyżej, podejrzany ma prawo do korzystania z pomocy obrońcy. W wyniku rekonstrukcji trybu przyspieszonego dokonanej ustawą z 5 listopada 2009 r. zrezygnowano z obrony obowiązkowej przed sądem. Jednakże podejrzany może korzystać z możliwości wskazanej w art. 78 § 1 k.k. Zatem jeżeli nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby wyznaczono mu obrońcę z urzędu, jeżeli wykaze, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony, bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Dla umożliwienia korzystania podejrzanemu (oskarżonemu) z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym w art. 517j § 1 k.p.k. wskazano obowiązek pełnienia przez adwokatów dyżurów²². Ponadto w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania przyspieszonego oraz konieczności zapewnienia oskarżonemu możliwości wyboru obrońcy wydano rozporządzenie w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu możliwości korzystania z pomocy obrońcy i jego wyboru w postępowaniu przyspieszonym oraz organizacji dyżurów adwokackich²³. Rozporządzenie to nakłada szczególny obowiązek na organ procesowy. Otóż jeżeli podejrzany nie ma obrońcy, to organ przesłuchujący, pouczając podejrzanego o możliwości korzystania w postępowaniu z pomocy obrońcy, udostępnia mu listę adwokatów pełniących dyżur. Z czynności pouczenia o korzystaniu z pomocy obrońcy przesłuchujący sporządza notatkę. Konieczne jest również uzyskanie oświadczenia podejrzanego w przedmiocie ustanowienia obrońcy albo żądania wyznaczenia przez sąd, które to dokumenty dołącza się do wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym (§ 4 cytowanego rozporządzenia).

Ustawodawca, dopuszczając możliwość złożenia przez podejrzanego w toku dochodzenia wniosku o skazanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 387 § 1 k.p.k.) i możliwość zastosowania instytucji wskazanej w art. 335 § 1 k.p.k., wskazał określony tryb postępowania. Otóż w przypadku gdy zachodzą warunki do wystąpienia z wnioskiem o skazanie bez rozprawy i skazanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (odpowiednio art. 335 § 1 k.p.k. i 387 § 1 k.p.k.), Policja przedstawia wniosek o rozpoznanie sprawy prokuratorowi do zatwierdzenia. Prokurator może odmówić zatwierdzenia wniosku o rozpoznanie sprawy, jednocześnie podejmując decyzję co do dalszego toku sprawy bądź zatwierdzając wniosek o rozpoznanie sprawy, może dołączyć wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k. (art. 517d § 2 k.p.k.). W takiej sytuacji podejrzanego przesłuchuje prokurator. Zatem wnioskuje *a contrario* w przypadku braku aktywności ze strony podejrzanego w przedmiocie skorzystania z rozwiązań wskazanych w art. 335 § 1 i 387 § 1 k.p.k. do przesłuchania podejrzanego przez prokuratora nie dochodzi. Rozwiązanie takie

²² Warto podkreślić, że sposób powołania obrońcy nie ma znaczenia dla podejmowania przez niego czynności, czego przejawem jest wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2000 r., II KKN 391/98, LEX nr 50915: „Przepisy procesowe nie zakładają, a Sąd Najwyższy nie dopuszcza, iżby obrońca wyznaczony z urzędu z faktu takiego właśnie powołania nie przykładał się należycie, a w każdym razie zdecydowanie w mniejszym stopniu do obrony, niżby miał to czynić jako obrońca powołany z wyboru, a tym samym nie interesował się zbytnio przebiegiem procesu i zaczynał je przejawiać dopiero po powołaniu go na obrońcę z wyboru”.

²³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 maja 2010 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu możliwości korzystania z pomocy obrońcy i jego wyboru w postępowaniu przyspieszonym oraz organizacji dyżurów adwokackich (Dz.U. nr 98, poz. 631). Trudno jednakże w tym przypadku mówić o wyborze, skoro ów wybór ogranicza się do skorzystania z usług adwokata, który właśnie ma dyżur. Zob. więcej: K. Zgryzek, *Prawo do obrony w postępowaniu przyspieszonym – krok wstecz*, [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Andrzeja Gaberle*, red. K. Krajewski, Warszawa 2007, s. 341 i n.; M. Arciuch, *Realizacja prawa do obrony w trybie przyspieszonym*, „Palestra” 2008, nr 5–6, s. 70.

należy ocenić pozytywnie. Dublowanie przesłuchania podejrzanego przez prokuratora byłoby zbędnym formalizmem, negatywnie wpływającym na stosowanie trybu i sprzecznym z jego istotą.

W przypadku prowadzenia rozprawy odmiejscowionej sporządza się odpisy wniosku o rozpoznanie sprawy dla sprawcy oraz dla jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, a także uwierzytelnione kopie wszystkich dokumentów materiału dowodowego przekazywanych do sądu i pozostawia w miejscu przebywania sprawcy. Po zakończeniu wszystkich czynności sądowych przeprowadzanych w trybie art. 517b § 2a kopie te włącza się do akt sprawy.

Zatem w sposób odmienny przebiega postępowanie, gdy podejrzany nie korzysta z możliwości konsensualnego rozstrzygnięcia sporu (art. 335 § 1 k.p.k. i 387 § 1 k.p.k.). Policja po przesłuchaniu osoby podejrzanego sporządza wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym i przekazuje go do sądu wraz z materiałem dowodowym, zawiadamiając o tym niezwłocznie prokuratora (art. 517d § 1 k.p.k.). W ustawie nie wskazano sposobu ani formy powiadomienia prokuratora²⁴.

Wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym stanowi surogat aktu oskarżenia. Wniosek sporządza funkcjonariusz Policji, przy czym decyzję o skierowaniu sprawy do postępowania przyspieszonego podejmuje kierownik komórki dochodzeniowo-śledczej lub wyznaczony przez niego funkcjonariusz Policji (co do zasady po konsultacji z prokuraturą)²⁵. Wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym powinien zawierać elementy, o których mowa w art. 332 § 1 pkt. 1–5 k.p.k., a także poprzez odpowiednie stosowanie art. 333 § 1–3 i art. 334 § 1 k.p.k. winien spełniać wymogi wskazane w tych przepisach, przy czym ustawodawca nie wskazał potrzeby sporządzenia uzasadnienia takiego wniosku.

Odpis wniosku o rozpoznanie sprawy przez sąd lub sąd doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy (art. 517e § 1 k.p.k.). Tak więc w trakcie dochodzenia odpisu wniosku nie przekazuje się podejrzanemu. Czyni to dopiero sąd, uznając tym samym zasadność rozpatrzenia takiego wniosku.

Postępowanie przed sądem

Sąd rejonowy w następstwie złożonego wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym może:

- 1) wydać wyrok, procedując w trybie przyspieszonym;
- 2) wydać orzeczenie w trybie uproszczonym, jeżeli przed rozprawą główną lub w jej toku stwierdzi, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w trybie przyspieszonym albo nie można jej rozpoznać z zachowaniem dopuszczalnego czasu przerw w rozprawie, których łączny czas nie może przekroczyć 14 dni;
- 3) przekazać sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, w razie niemożności rozpoznania sprawy także w trybie uproszczonym;

²⁴ Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym stanowi surogat aktu oskarżenia. Pomimo że jest on w omawianym przypadku przekazywany do sądu przez Policję, to w stadium sądowym – w myśl art. 45 k.p.k. – oskarżycielem publicznym co do zasady jest prokurator. Ustawodawca bynajmniej nie przewidział dla Policji uprawnień oskarżycielskich w sprawach o występki rozpoznawane w trybie przyspieszonym.

²⁵ Należy jeszcze raz podkreślić, że przepis art. 517b § 1 k.p.k. nie czyni postępowania przyspieszonego obligatoryjnym.

- 4) przekazać sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd stwierdzi, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, zaś dokonanie niezbędnych czynności w postępowaniu sądowym powodowałoby znaczne trudności (także wówczas, gdy na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności).

We wszystkich przypadkach, gdzie istnieje konieczność rezygnacji z trybu przyspieszonego i przekazania sprawy prokuratorowi (a także, gdy sąd zarządza przerwę w rozprawie albo wydaje wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania) sąd zawsze musi wypowiedzieć się w przedmiocie środka zapobiegawczego.

Podsumowanie

Współcześnie trudno byłoby sobie wyobrazić funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych bez postępowań szczególnych. Ukształtowanie przebiegu procesu w sposób jednolity dla wszystkich spraw oznaczałoby nieliczenie się z przedmiotowym i podmiotowym zróżnicowaniem spraw karnych²⁶. Tym bardziej dziwi kategoryczna wola ustawodawcy co do trybu rozpoznawania spraw o przestępstwa określone w Ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych. Już bowiem krótka analiza znamion poszczególnych przestępstw stypizowanych w art. 59–61 ustawy w zestawieniu z modelem postępowania przyspieszonego określonego przepisami Kodeksu postępowania karnego nie pozostawia złudzeń, że rozwiązanie to nie stanowi panaceum na tego rodzaju przestępczość. Choćby z tego względu, że w praktyce odnotowywano przypadki, kiedy to odtworzenie zapisów obrazu i dźwięku w celu ustalenia roli każdego ze sprawców w dokonaniu zarzucanych im czynów wymagało czasu wielokrotnie przekraczającego czas na rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym ograniczonym wszak dopuszczalnym okresem pozbawienia wolności osoby zatrzymanej. Autorki dalekie są od kreślenia czarnych scenariuszy i z pełną aprobatą odnoszą się do wprowadzonych zmian w zakresie procedowania w trybie przyspieszonym. Pomimo jednak jakże słusznych i oczekiwanych regulacji postępowanie to nadal wymaga zaangażowania wielu osób i ogromnego nakładu sił i środków²⁷.

Ponadto dodatkowym zagrożeniem są tzw. przestępstwa okołostadionowe, do których znamion należy nie tylko stosowanie przemocy lub groźby jej użycia, ale i wszelkie inne popełnione z zastosowaniem przemocy lub groźby. Obok więc zachowań spenalizowanych chociażby w art. 280–281, 232, 246 i 250 k.k. w grę wchodzić mogą także np.: art. 191 § 1, 222 § 1, 223, 156 § 1, 157 § 1 czy nawet art. 148 § 1 k.k., a przypomnijmy z badań Piotra Chlebowicza wynika, że przestępstwa popełniane przez pseudokibiców mieszczą się przede wszystkim w trzech rozdziałach kodeksu karnego.

²⁶ Z. Wrona, *Postępowanie nakazowe w polskim procesie karnym*, Warszawa 1997, s. 9.

²⁷ W roku 2008 podjęto próbę oszacowania kosztów ponoszonych przez Policję w związku z działaniami w ramach trybu szczególnego. Wyliczono, że na jedną osobę kwota ta wynosi 600 złotych. Zasadniczą część tej sumy stanowią wydatki na utrzymanie podejrzanego w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych oraz doprowadzenia. Szarzej zob.: P. Ostaszewski, *Zmiany w trybie przyspieszonym*, „Policja 997” 2008, nr 7.

Tryb postępowania w sprawach o przestępstwa z Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych

Dotyczy to przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu, przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu i przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego²⁸.

Wydaje się, że sedno sprawy tkwi w likwidacji anonimowości kibiców, reakcji nawet na drobne zakłócenia porządku i błyskawicznym usuwaniu sprawcy z terenu imprezy masowej. Ponumerowanie krzesełek, kupowanie biletów wyłącznie za okazaniem dokumentu tożsamości, wprowadzanie danych personalnych do biletu, stosowanie identyfikatorów (np. kod kreskowy na karnecie lub bilecie zawierający imię i nazwisko kibica, jego adres oraz numer miejsca zajmowanego na stadionie) oraz rozbudowa bazy o kibicach karanych zakazem stadionowym (z udostępnieniem jej organizatorom imprez) stanowi dobry punkt wyjścia. Dodajmy do tego jeszcze wykorzystywanie systemu monitoringu na stadionie, z którego utrwalony obraz pozwalałby chociażby na procesową identyfikację. Tym bardziej, że w świetle doniesień medialnych²⁹ zagadnienie to zyskało na ogólnym zainteresowaniu.

²⁸ Zob. więcej: P. Chlebowicz, *Chuligaństwo stadionowe, studium kryminologiczne*, Warszawa 2009, s. 90 i n.

²⁹ We wrześniu 2009 r. w internecie, czasopiśmie, radiu i telewizji rozgorzała dyskusja publiczna nad wystąpieniem rzecznika praw obywatelskich Jana Kochanowskiego do Prokuratury Rejonowej w Chorzowie z pytaniem o podstawę prawną decyzji dotyczącej upublicznienia na stronie internetowej śląskiej Policji wizerunków pseudokibiców, którzy wywołali zamieszki w dniu 28 lutego 2009 r. na stadionie po meczu piłkarskim pomiędzy Górnikiem Zabrze oraz Ruchem Chorzów. Rzecznik wykazywał bezpodstawność takiego postępowania prokuratury, podnosząc, że próżno szukać przepisu w polskiej procedurze karnej zezwalającego organom ścigania na tego rodzaju aktywność. Jako ciekawostkę warto dodać, że dzięki anonimowym informacjom internautów udało się zidentyfikować i zatrzymać 13 z 24 poszukiwanych pseudokibiców.